

ELS PROJECTES D'URBANITZACIÓ DECIMONÒNICS DE VILAFRANCA EN EL PROCÉS DE CREIXEMENT I ESTRUCTURES URBANES DE LA VILA

M. ÀNGELS ALIO I TORRES

Vilafranca del Penedès

L'objectiu d'aquest article consisteix en presentar un conjunt de vuit projectes d'urbanització (1) de diferents zones de la vila que, elaborats, i alguns realitzats, durant la segona part del segle XIX, contribuïren a configurar l'estructura urbana de Vilafranca.

Tots ells posseeixen característiques comunes, essent potser la més significativa el procedir d'una sola finca sobre la que es desenvolupa una reparcel·lació en lots semblants, implicant obertura de nous carrers per a llur accés. Aquests «conjunts parcel·laris» (2) corresponen a l'etapa de la urbanització de la primera meitat del XIX, quan, a remolc de la revolució industrial, les ciutats experimentaren una transformació econòmica i un fort creixement poblacional. Degut que l'expansió vilafranquina depèn de la transformació i enriquiment del sector vinícola comarcal (amb dades posteriors al 1885) (3), pot explicar-se localment el retard de l'aparició del fenomen. En la figura 1 hem assenya-

lat les dades de presentació dels projectes tot comparant-les amb la tendència demogràfica, que reflexa també amb precisió el període de crisi de la fil·loxera a l'Alt Penedès.

Degut que abans de la presentació individual d'aquestes iniciatives urbanístiques, pot ésser convenient explicar els trets més genèrics que els hi fan referència, s'ha dividit el text en dues parts diferents. En la primera, s'exposen els aspectes generals dels projectes tot introduint llur paper en la configuració de l'estructura urbana de Vilafranca. En la segona part, aquests són descrits separadament tot insistint en llurs característiques més rellevants.

I. EL PROCÉS URBÀ I LES CARACTERÍSTIQUES DELS «CONJUNTS PARCEL·LARIS».

1.- La incidència en l'estructura espacial.

El primer aspecte que cal considerar incideix en l'estructura urbana de la vila, que fins el 1870 aproximadament havia experimentat una extensió que seguia els eixos lineals que sorgien des de l'antic recinte medieval -com el carrers de Sant Pere i de Santa Magdalena-, o bé els moderns del XIX tals com les carreteres de Barcelona-Tarragona, d'Igualada i posteriorment de Sant Martí.

Aquests eixos que determinaren la configuració d'una perifèria radial, formada per uns carrers que s'estaven edificant encara, sobre la base de construccions d'ús mixte productiu i residencial, possibilitaven el veïnatge d'un hàbitat menestral i treballador amb el burgès (4). Durant aquesta fase les franges que restaven entremig d'aquestes «línies de fixació» (5) canviaren llurs expectatives i, de fet, els «conjunts parcel·laris» que aquí ens ocupen estaven destinats a possibilitar-les.

Aquestes iniciatives, que modificaren la tendència exclusivament de l'expansió de la ciutat, generaren també una colla d'efectes inductors de la segregació social pel que respecte a la vivenda; fins el punt que en 1890, el procés de diferenciació intern de l'espai vilafranquí s'havia ja dut a terme.

El factor que determina el destí social de les urbanitzacions està incorporat en llur mateix caràcter parcel·lari. Totes elles estan dividides en un nombre de parcel·les que, segons el tamany de la finca originària, poden oscil·lar entre vint i poc més de setanta. Cada una d'elles és semblant: són llargues i estretes, assimilables al que es denomina localment «pati vilafranquí» (6), entorn els 4'50 metres d'amplada i el 30 de llargada. Són per tant, dues dimensions que condicionen tot l'edifici que s'hi pot construir. Recorden les parcel·les del nou poblament rural rabassaire a la comarca (7), però tenen també en comú la referència a la façana mínima del «quart de casa» barceloní del XVIII, del qual parlava I. Cerda (8); així com les barriades obreres dels pobles del Pla de Barcelona en el XIX. Exceptuant per tant el cas límit de la parcel·la gòtica -3'60 a 3'80 metres-, suposen un líndar mínim que restringeix la tècnica i el cost de la construcció.

En l'etapa inicial de l'edificació d'aquests carrers, es produïren dues formes d'ocupació dels solars. Quan afectava a una sola unitat, aquesta podia ésser adquirida mitjançant la figura jurídica del «cens»; també és habitual que el ritme de la construcció hi sigui sincopat (9), d'acord amb la disponibilitat de diners i de les èpoques de poca feina (car no s'ha de menystenir la presència de l'autoconstrucció). Aïtra volta, si implica dos o més lots continguts, el producte resultant, tot i adaptar-se a la mateixa tipologia, es desenvolupa dins un procés homogeni que entronca ja amb la construcció de vivendes per a la venda, destinades però als mateixos grups socials (vegeu la Figura III).

2.- El caràcter econòmic dels projectes d'urbanització.

Les explicacions sobre les motivacions originàries d'aquests projectes sembla que poden trobar-se simplement en les seves implicacions econòmiques. Aquestes els situen en un procés on el sector immobiliari comença a configurar-se important, no sols pel seu valor

estrictament quantitatiu dins l'estructura econòmica, sinó també pel seu paper condicionant de les mateixes estratègies urbanístiques.

Endemés del negoci directe de la venda de terres agràries com urbanes, amb un cost d'urbanització molt reduït, s'ha de plantejar l'aspecte econòmic dels projectes també des de l'àmbit del mercat de la vivenda. Si en l'apartat anterior la figura del treballador podia considerar-se des del punt de vista de la demanda, el tema dels grups socials que ofereixen el producte és igualment important. Aquí hi intervenen el **propietari de la finca, sobretot**, i el tècnic redactor. Ara bé, en alguns casos, s'ha de contemplar la figura del constructor, car, en determinats projectes, la seva aprovació va seguida d'una sol·licitud de llicència d'obra per edificar grups de vivendes (àdhuc fins una desena) sobre tantes parcel·les contigües (10). Firma el projecte un mestre d'obres que acostuma a ésser també el municipal. L'antecedent de la companyia immobiliària moderna, quant les connexions, hi és doncs identificable. Aquests exemples de construcció en sèrie permeten situar definitivament les esmentades urbanitzacions dins el marc de les operacions capitalistes amb les que el sòl urbà és transformat en un mitjà de producció, organitzat i articulat, tècnicament i institucionalment. El que en termes urbanístics es coneix per la transformació de la ciutat en un «valor de canvi» i la seva construcció en un negoci que afecta la mateixa transformació social (11).

3.— Les estratègies urbanístiques dels conjunts parcel·laris.

La confluència que es produeix entre els interessos dels propietaris del sòl, els tècnics i els constructors (o paletes constructors per utilitzar llur propi concepte), permet enllaçar aquestes qüestions amb el de les estratègies que, les classes dirigents segueixen durant el període en el conjunt de la vila, i que, com en totes les altres ciutats, intenten equilibrar amb l'Urbanisme les diferents, i a vegades oposades, expectatives que es contempen dins el mateix procés urbà.

La diferència de tractament que s'estableix entre les barriades perifèriques ens explica una distribució fonamental respecte els usos possibles en les respectives àrees. La més significativa s'estableix entre els ravals i el Poble Nou, on tot i localitzar-s'hi també finques dels mateixos promotors del raval (Ramon Estalella i Manuel Vidal

i Rollan), aquests desenvolupen aquí altres mecanismes d'urbanització. Alguns propietaris i veïns del Poble Nou parlaven d'un pla d'eixample per a la vila i de projecte d'alineament en els seus terrenys, a dissenyar però des de l'Ajuntament. L'estratègia, tot i que no arriba a reeixir, reflexa una perspectiva diferent, potser més burgesa en tant que possibilita el paper integrador de les institucions sobre els conflictes entre els propietaris.

En el raval, en canvi, les iniciatives individuals no tenen oposició, i solament fracassen quan la mateixa crisi econòmica -subsidiària de la fil·loxera- estronca les demandes de vivenda per part dels treballadors.

III. ELS PROJECTES D'URBANITZACIÓ. 1870-1890

1.- La urbanització del carrer de Valls.

En el 1870 (12), Pere Vallis, veí de Tarragona, presenta a l'Ajuntament el projecte d'urbanització d'un finca seva, pròxima al carrer del «Pati del Gall». Degut que la Tercera Guerra Carlina impossibilita l'execució d'obres en els afores de la vila, l'expedient ha de presentar-se novament per a la seva aprovació en el 1879. Firma els plànols A. Casademunt, arquitecte que estava realitzant aleshores alguns encàrrecs del mateix Ajuntament (13).

La seixantena de parcel·les (5x20 metres aproximadament cada una) en les que es divideix el solar, estan orientades seguint dues franges paral·leles a redós del nou carrer de Valls i de l'illa de cases preexistent del carrer d'Orient. En la figura IV es pot observar una reducció de l'esmentat plànol.

L'orientació i disposició de la nova illa pot haver incidit en l'aparença ruralitzant, recolzada endemés per l'hàbitat i la població del raval de Montserrat amb el que enllaça. Cal preveure però que l'existència d'unes parcel·les amb doble entrada, possibilitava una línia de façanes residencials, complementada per una altra auxiliar agrària en el seu darrera. Encara que el disseny parcel·lari hagués obeït tan sols a l'intent

de maximitzar la subdivisió de l'espai inicial, el cert és que l'ús i tipus de la majoria dels edificis que s'hi construïren, permeten connectar amb aquesta hipòtesi; encara més quan ells mateixos experimentaren una primera fase en la que predominaven les obres de tancament de la parcel·la per ésser emprats com annexos rurals; procedits posteriorment per l'aixecament dels propis edificis, que tingueren un procés de construcció altern amb fases d'addició, reforma i ampliació (14).

2.- El carrer de Pere Alagret.

En el 1878, el propietari i enginyer industrial Manuel Vidal i Rollan presenta el primer dels seus tres projectes d'urbanització. Ubicat en una vinya entre la carretera d'Igualada i de Barcelona (15), comprèn 63 parcel·les (4'80 x 30 metres aproximadament) (16), l'accés a les quals es resol amb l'obertura del carrer de Rollan (Pere Alagret) que permet l'enllaç amb el Raval de la Font (carrer del Cid) i de Folquet (General Zurbano). El firma el mestre d'obres Josep Inglada, i en l'expedient hi resta el dictamen favorable de l'arquitecte A. Casademunt.

És precisament entorn d'aquesta iniciativa que pot parlar-se ja amb certesa d'un negoci immobiliari que ultrapassa la simple venda de terres i inclou el sector de la construcció. És significatiu en aquest sentit l'anàlisi del registre d'obres (17) on pot seguir-se el procés de construcció de les parcel·les, que en un nombre considerable presenten un ritme molt més ràpid que l'habitual en els altres «conjunts parcel·laris». Posseeixen també la característica d'ésser edificades conjuntament sobre dos o més lots. Els constructors importants de l'època a la vila hi són els responsables. Un d'ells, Ramon Perlas, figura en onze diferents llicències d'obra en el període comprès entre 1865 i 1894; xifra que el situa en segon terme darrera el primer promotor, precisament el mateix Manuel Vidal i Rollan amb catorze expedients tramitats per a construir obres particulars. Un altre constructor, Ignasi Joan Ràfols (set llicències en els mateixos anys), també sosté empreses en aquest carrer. En tots dos casos firma les obres el mestre d'obres Josep Inglada. Fins a quin punt pot afirmar-se l'existència d'un acord previ entre constructors, tècnics i propietaris? És aquesta una qüestió que no pot demostrar-se almenys de moment, tot i que el context general i les circumstàncies particulars sembli confirmar-ho.

En la figura III, on es mostren algunes de les façanes aprovades per a construir en aquest carrer, pot veure's com l'edificació de vivendes en sèrie, s'amotlla a la parcel·la i nau arquitectònica unifamiliar. Posteriorment, alguns d'aquests edificis van anar procedits d'una segona obra d'addició d'una planta que permet suposar un intent de realització de vivendes seguint les noves plantes antecendent local, potser, del bloc de renda de les grans ciutats.

3.- L'obertura del carrer de Miret (Avui del Dos de Maig).

La iniciativa immobiliària de Manuel Vidal i Rollan se situa també sobre altres indrets de la vila (18), entre ells el del carrer de Miret (19) que segueix també el model dels «conjunts parcel·laris». Aquest projecte es desenvolupa sobre una horta de la seva propietat i es divideix en 48 parcel·les, de dimensions quasi sempre coincidents amb les del pati vilafranquí. És també Josep Inglada qui firma el plànol d'urbanització.

Encara que aquest projecte impliqués cessió de terrenys per part d'alguns veïns per tal de poder enllaçar el nou carrer de Miret amb la Muralla de Sant Magí, aquests es congratularen de la proposta davant les plus-vàlues que per llurs terrenys els hi significava. En aquest sentit cal ressaltar sobretot la figura de Ramon Estalella, que és també propietari i promotor d'una altra reparcel·lació semblant en els encontorns.

El destí diferencial d'aquestes barriades -tema ja al·ludit anteriorment- pot il·lustrar-se amb una comparació entre els preus de venda dels solars a la plaça de la Constitució i el Vall del Castell i el mateix carrer de Miret. En l'any 1883, quan les expectatives urbanístiques del carrer eren ja definides, el valor en pessetes del m² a les dues zones era respectivament de 39'85 i 19'77 pessetes.

4.- El carrer de Sant Ramon i el Pont del Carril.

En 1884, Ramon Estalella, resident a Barcelona, però esmentat ja en els paràgrafs anteriors, presenta un projecte d'urbanització que es recolza de fet amb el mateix carrer de Rollan, cobrint l'àrea intermèdia entre aquest i la carretera de Barcelona (20).

El plànol, realitzat per l'habitual Josep Inglada, preveu una vintena de parcel·les (4'90 x 30 metres), de les quals en destaca la del xamfrà del Raval de la Font amb la carretera de Barcelona, amb un destí social diferent a les altres. Aquest projecte, que implica igualment l'obertura del carrer de Sant Ramon, es realitzarà molt lentament, amb una expectativa a la llarga industrial, a remolc potser de la proximitat a la via del ferrocarril.

5.- Perllongació del carrer de la Soledat. La proposta fallida al Poble Nou.

Tal com ja s'esmentava anteriorment, el mateix Manuel Vidal i Rollan proposa altres esquemes d'urbanització en la barriada del Poble Nou (21). Per la seva banda, però, l'industrial i propietari Fèlix Via -que és també un important promotor de construccions (8 llicències d'obra en el mateix interval 1865-1894)- presenta un projecte de «conjunt parcel·lari», localitzat en el sector que ell anomena «extrem del carrer de la Soledat» (22). Aquest no prosperà degut precisament a l'oposició dels veïns. Encara que els motius adduïts per aquest no semblin categòricament definits, la hipòtesi més vàlida del conflicte sembla ésser el mateix resultat del projecte, que en el cas d'executar-se, interferiria les expectatives a l'àrea, potser no tant pel que respecta a un nivell morfològic car al Poble Nou la figura del pati vilafranquí existeix també com unitat de transacció de la propietat, com pel destí social que se'n desprendria. Potser cal recordar que ja aleshores els preus de venda dels solars, tot i ésser menors als del centre, eren superiors als dels ravals (23) on era ja impossible un procés urbanístic d'eixample.

6.- Els ravals de Sant Pere i de Santa Magdalena.

En 1888 es produeixen els dos penúltims episodis de l'urbanisme decimonònic vilafranquí. La proximitat de la crisi de la fil·loxera incidirà en el seu estroncament tot i que, com a conseqüència seva, l'actuació immobiliària canviarà de mans i, tal com en aquest cas, pot trobar-se un altre cop reproduït el mecanisme de reparcel·lació en forma tardana.

Aquests projectes afecten a Ramon de Sarriera, noble vilafranquí,

que posseïa dues finques en els extrems del carrer de Sant Pere i del de Santa Magdalena (24). Els dos plànols, que apareixen conjuntament en el mateix expedient, estan firmats igualment per Josep Inglada, i també llurs característiques són semblants a les ocasions anteriors; 77 i 25 parcel·les respectivament, amb unes dimensions aproximades de 4'50 x 35 metres.

El projecte que afecta concretament l'àrea anomenada la Creu de Sant Salvador, experimenta un procés de canvi de propietat. Pot suposar-se que arran de la fil·loxera, car amb data del 1909 (25) torna a reproduir-se el mecanisme de presentació d'un altre plànol sobre la zona; aquest cop amb un nou propietari: Manuel Alayo. Firma el plànol, l'arquitecte Santiago Güell.

7.- El Barri de Sant Julià.

El darrer projecte d'urbanització, en el 1890, es desenvolupa sobre les propietats de la família Baltà, i és veï al de la Creu de Sant Salvador tot i que és pròxim a l'actual barri de Sant Julià, afectat; l'àrea propera a la confluència dels carrers del Dr. Badia, d'Antoni M^a Claret i de Jaume Balmes (26).

De tots els projectes esmentats és el que tracta menys homogèniament la subdivisió parcel·laria, potser per tal de possibilitar l'obtenció d'un màxim nombre de lots. De les 72 parcel·les resultants, n'hi ha una vintena amb dimensions mínimes, habitualment coincidents amb les cantonades i carrers en diagonal, tot i que les restants presenten dimensions adequades al model ja repetit. Firma el plànol un perit agrícola, Joan Moliner i Tarrada.

8.- El carrer del Comerç, de Sarriera i de Melior.

Amb data del 1918 s'ha localitzat un plànol (27) de la propietat de Francisco Javier Garcia, que fa al·lusió a un altre del 1872, realitzat pel mestre d'obres Miquel Elias. D'aquest plànol més antic no se n'ha trobat cap més altra indicació. Situat en l'extrem sud de la barriada del carrer del Comerç, el seu disseny segueix l'esquema de tots els «conjunts parcel·laris», i pot explicar-se el seu fracàs per la tendència d'ocupació del barri, marcadament industrial i sobre el suport de mòduls parcel·laris diferents.

III. CONCLUSIONS PROVISIONALS

Tot i la provisionalitat d'algunes de les deduccions que poden inferir-se de l'estudi d'aquest material -d'altra banda amb un indiscutible valor intrínsec-, potser convé destacar, a mode de cloenda, certs aspectes específicament rellevants.

Cal recordar en primer lloc, el seu paper en l'estructura espacial de la vila, assegurant la configuració d'unes barriades diferenciades quant a llurs característiques morfològiques, socials i econòmiques. Aquesta qüestió, molt important perquè té un efecte immediat en les estratègies urbanístiques del moment -recordem el cas del Poble Nou- actua també posteriorment en la mesura que els mateixos trets dels ravals generaran efectes de veïnatge segregadors o polaritzadors d'altres funcions. És aquest el cas de les instal·lacions industrials en el carrer de Miret, de Valls, de Pere Alagret/Dr. Zamenhof/Sant Ramon.

La segregació funcional i social implícita per tant en aquests projectes d'urbanització es relaciona alhora amb el seu oposat: la imatge global de la vila que, com ja s'ha plantejat, remet igualment al tema del preu del sòl, i reconduïx també a l'assumpte del domini que sobre la ciutat hi exerceixen les classes dominants, tot i els conflictes interns aparentment existents. En aquest sentit, l'estudi de les memòries i dictàmens emesos pels mestres d'obres i arquitectes que hi intervenen, ajuda a precisar quina és la posició de l'urbanisme en tant que mecanisme de transformació espacial, supeditat als interessos dominants.

Un tema que no resta clar, és el que fa referència a l'origen de la gran propietat urbana. D'altra banda són necessàries respostes a preguntes tals com: són finques originades durant la desamortització eclesiàstica?, cal contemplar, al contrari, un procés previ d'adquisició de lots menors amb la finalitat expressa d'urbanitzar-los posteriorment, amb la consegüent operació especulativa? És aquesta una qüestió que escapa al contingut dels expedients localitzats, tot i que cal reconèixer que un aprofundiment en aquest sentit ajudaria a precisar millor quin és el grau d'assimilació de la idea del «valor de canvi» que posseeixen els esmentats grups dirigents.

De fet, però, el tractament de l'expansió de la ciutat com negoci hi resta definida. Acceptar-ho permet equiparar el procés urbà de Vila-

franca durant el XIX dins el mateix marc del model de creixement d'altres ciutats, no solament catalanes, sinó també d'altres mediterràneo-europees, amb les que s'aproparia així per similituds genèriques; esdevenint aquestes més importants que no pas diferències òbvies però parcials.

NOTES

- (1). Dipositats a l'Arxiu Municipal. Llegats 5/400, 6/401, 7/402, 8/403.
- (2). Tal com els denominen M. de Solà-Morales, E. Bru i F. Serra en 1976. Vegi's dels mateixos autors: **Gracia. Diseño del suelo y forma urbana en los orígenes de la Barcelona moderna.** en «Arquitecturas Bis», Barcelona IX/1976.
- (3). Antoni Martorell i Panyelles cita aquest any com el de la constitució de «La Vinera», primera societat en el sector vinícola que pot considerar-se de característiques capitalistes. Vegi's d'aquest autor: **Agricultura, Industria y Comers durant el segle XIX.** en «El Penadès en el segle XIX». Vilafranca, Centre Catalanista, 1902. p. 189-233 (p. 201).
- (4). Aquesta conclusió sembla un dels resultats que poden, provisionalment, avançar-se d'una investigació sobre el Registre d'Obres i que està actualment en fase d'elaboració. Podria esmentar-se, per exemple, el destí residencial per classes menestrals (obers i pagesos) en els primers números de la voravia esquerra de la carretera de Tarragona i alguns edificis alterns de la d'Igualada i de Barcelona.
- (5). Entès com línies que estructuraven el plànol en el procés d'expansió d'una ciutat. En 1960 M.R.G. CONZEN ho planteja des d'una concepció restringida de límit. Vegi's l'obra de H. CARTER: **El estudio de la Geografía Urbana.** Madrid, Instituto de Estudios de Administración Local, 1974. 381 p. (p. 155-182).
- (6). De 5 metres d'amplada i 25 de profunditat.
- (7). D'on es desprèn una possibilitat d'anàlisi de les relacions ciutat-camp en un mateix context territorial.
- (8). 4'20 metres x 8'40 metres. Vegi's, per exemple, la seva permanència i la relació amb les parcel·lacions del XIX en el Poble Nou en M. de SOLÀ - MORALES (et alter): **Barcelona. Remodelación capitalista o desarrollo urbano en el sector de la Ribera Oriental.** Barcelona, Ed. Gustavo Gili, 1974.
- (9). Vegi's (4).

- (10). Vegi's (4). Ubicats habitualment en les cantonades.
- (11). Vegeu l'obra de H. Lefebvre. Consulti's per exemple, l'obra d'aquest autor: **El derecho a la ciudad**. Barcelona, Ed. Península, 1969.
També pot ésser interessant l'aportació d'I. INSOLERA en: **Europa XIX secolo: ipotesi per una nuova definizione della città**. en «Dalla città preindustriale alla città del capitalismo». Bologna. Ed. Il Mulino, 1975. p.123-132.
- (12). 1870.
Expediente sobre prolongación y rectificación de la calle Montserrat, prolongación de la que conduce a la Quinta del Gallo, establecimiento de una calle en terreno de Don Pedro Valls...
Instància + memòria + 1 plànol.
- (13). Entre d'altres la reforma de la plaça de la Constitució i el Vall del Castell.
- (14). Vegi's (4).
- (15). 1883.
Expediente sobre apertura de dos calles en terreno propiedad de Don Manuel Vidal y Rollán y sus hijos.
Memòria + 1 plànol.
- (16). Pel que respecta els altres conjunts parcel·laris, és potser l'adaptació més fidel a la dimensió de façana del quart de casa barceloní (4'20 metres). Igualment la profunditat mitja és també la més semblant a la dels prototipus barcelonins.
És particularment interessant, ressenyar també, com A. Casademunt utilitza l'eixample de Madrid per justificar l'amplada del carrer (8 metres). Aquesta referència a un dels eixamples més significatius del moment, serveix de pista a partir de la qual seguir una suposada polèmica sobre l'Urbanisme alternatiu a la vila.
- (17). Vegi's (4).
- (18). Conjuntament amb altres propietaris proposa una altra modalitat expansiva pel barri del Poble Nou. Albert Moliner, hi parla explícitament d'eixamples. Vegi's al respecte:
1883.
Expediente para poder urbanizar Don Manuel Vidal y Rollán una finca de su propiedad contigua al camino de la Pedrera.
Instància + memòria + 1 plànol.
1883.
Expediente para poder urbanizar una pieza de tierra, sita en la plaza de detrás del Cuartel, partida Sallé d'en Solé, cuya finca es propiedad de Don Alberto Mollner.
Instància + memòria + 1 plànol.
- (19). 1883.

Terrenos comprendidos dentro de la prolongación de la calle de Mirret hasta encontrar la Muralla de San Magín.

Instància + memòria + 3 plànols.

(20). 1884.

Expediente sobre urbanización de parte de una finca rústica en la partida de Santa Clara, de propiedad de Don Ramón Estafella.

Instància + memòria + plànol.

(21). Vegi's (18).

(22). 1884.

Expediente para urbanizar un trozo de terreno propio de Don Félix Via i Rafols en el extremo de la calle de la Soledad.

Instància + memòria + 1 plànol.

(23). Vegi's (4).

(24). 1888.

Expediente para urbanizar dos extensiones de terrenos sita la una en la partida de San Salvador prolongación de la calle San Pedro y la otra en la de Santa Magdalena... propiedad de Don Ramón de Sarriera, Marqués de Barberá y de la Manresana.

Instància + memòria + 2 plànols.

(25). «Projecte d'urbanització, parcel·lació del carrer de Barberà».

1 plànol.

(26). 1888.

Expediente para urbanizar una pieza de tierra... propiedad de Don Baltá R. de Cela.

Memòria + 1 plànol.

(27). (1872).

Expediente para llevar a cabo la urbanización de la continuación de la calle de Comercio hasta la carretera de segundo orden de Tarragona a Barcelona.

Memòria + 1 plànol.

Figura I
Projectes d'urbanització i creixement demogràfic.

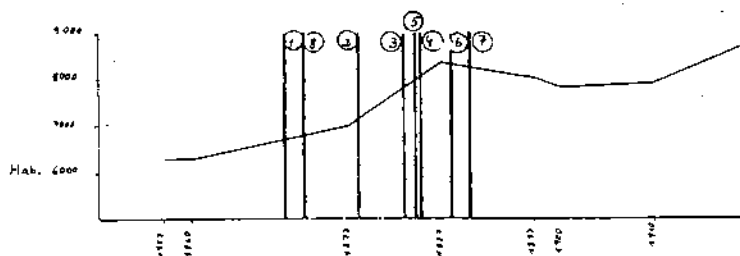
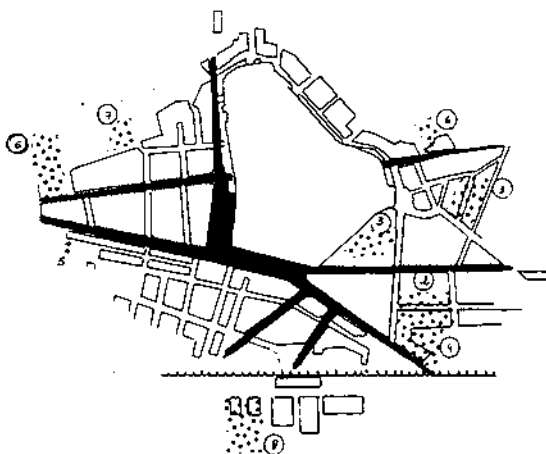


Figura II
Localització dels projectes d'urbanització. Relació amb els eixos d'expansió.

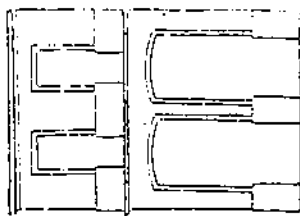
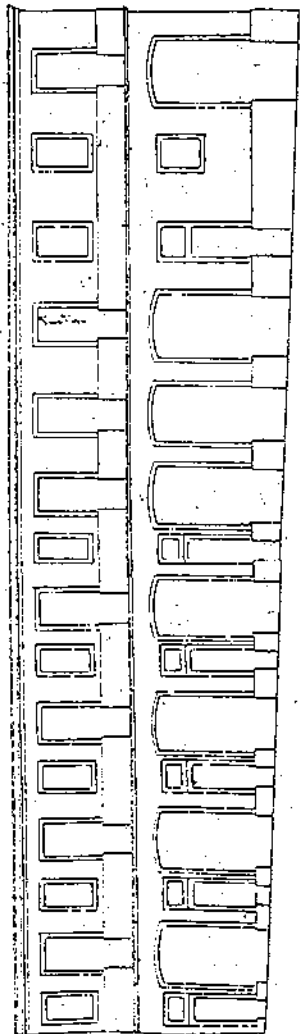


- 1 Projecte del carrer de Valls.
- 2 Projecte del carrer Pere Alagret
- 3 Projecte del carrer de Miret
- 4 Projecte del carrer Sant Ramon
- 5 Projecte de l'extrem del carrer de la Soledat
- 6 Projecte del Raval de Sant Pere i Sta. Magdalena.
- 7 Projecte de Sant Julià
- 8 Projecte del barri de Comerç.

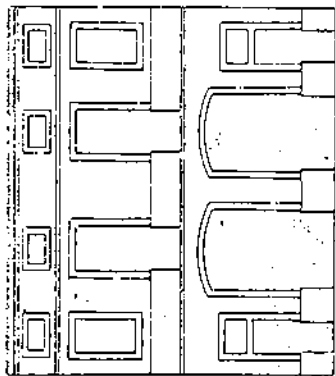
Figura I:
 — Evolució Demogràfica.
 — Any de presentació del projecte.

Figura II:
 ••••• Area afectada pels projectes.
 — Eixos d'expansió.
 — Línia ferrocarril.

Fassana a



Fassana b



Fassana c

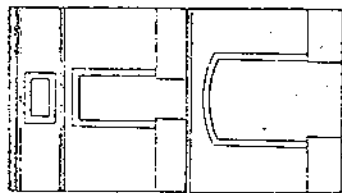


Figura III

Projectes de fassana en tres llicències d'obres:

Carrer: Pere Alegret

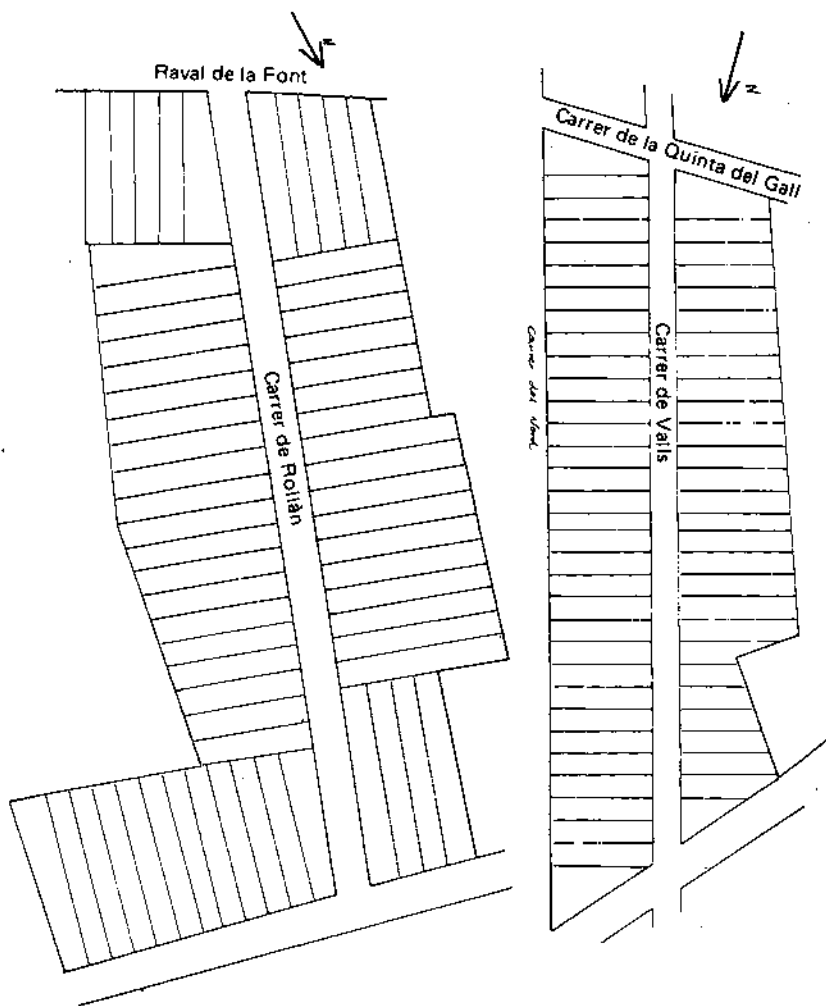
Tècnic: J. Inglada.

Fassana a: Construcció en sèrie de vivendes unifamiliars.

Fassana b: Construcció bimafamiliar.

Fassana c: Construcció unifamiliar.

(Reducció 1/2 del plànol original)



(Escala original 1:50)

(Escala original 1:500)

Figura IV
Disposició parcel·laria en els carrers
de Valls i de Rollan.
 (Reducció aproximada 1/6 dels
 plànols dels dos projectes)

